

Lausunto

14.02.2024

Asia: VN/27452/2020/

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

-

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

-

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Mietinnön mukaan julkisuuslaki laajenisi soveltumaan kokonaisuudessaan valtion erityistehtävayhtiön Business Finland Oy:n toimintaan. Business Finland Oy hoitaa Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -osakeyhtiöstä annetun lain (1146/2017, BF-laki) mukaan monenlaista innovaatioiden, viennin, ulkomaisten investointien, matkailun ja Suomeen suuntautuvan työvoiman houkutteluun liittyviä edistämistehtäviä. Osa yhtiön toiminnasta on määritetty julkiseksi hallintotehtäväksi. Erityisesti muiden kuin julkisten hallintotehtävien hoito sisältää toisistaan hyvin poikkeavia tosiasiallisia edistämistoimia, joissa esimerkiksi ei tehdä päätöksiä. Toimet kohdistuvat erityisesti yrityksiin, mutta myös luonnollisiin henkilöihin, ja tehtäviensä hoitamiseksi yhtiö saa tietoonsa ja kerää paljon mm. yrityksiin liittyvää eri tason tietoa. Nykyisessä tilanteessa yrityksiin ja muihin asiakkaisiin liittyvien tietojen käsittelyyn ei olennaiselta osin ole sovellettu julkisuuslakia, eikä tietojen käsittelyyn ole siten sisältynyt riskiä siitä, että julkisuuslain nojalla julkiseksi voisi tulla sellaisia tietoja yrityksistä tai yritysrhymistä, jotka yksittäisinä tietoina eivät täytä yrityssalaisuuden kynnystä, mutta jotka kuitenkin eivät ole yritysten toiminnan kannalta suotavia pitää julkisina. Tällaisessa yleisessä edistämistoiminnassa yrityksiä koskevien tietojen luokittelu salassa pidettäväksi tai julkiseksi lain 28 § 20 kohdan perusteella voi olla

käytännössä haastavaa. Siksi Business Finland Oy:n toimintaan ja asiakkaisiin liittyvien tietojen osalta on erikseen syytä selvittää, tarvitaanko salassapidosta erityissääntelyä BF-lakiin.

Business Finland Oy:llä on toimintaa Suomen ulkopuolella ja henkilöstöä paikallisissa ei-suomalaisissa työsuhteissa. Business Finland Oy:llä on myös kaksi ulkomaista tytäryhtiötä. Julkisuuslain soveltumiskäytännöt kv-verkoston ja ulkomaisten tytäryhtiöiden toimintaan on syytä selvittää yksityiskohtaisesti.

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

-

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

-

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

-

2 luku

-

3 luku

-

4 luku

-

5 luku

-

6 luku

Työryhmä ehdottaa mietinnössään lakiin uutta 30 §:ä, jossa säädettäisiin salassapidon toteuttamisesta. Asiakirjan osittainen julkisuus voitaisiin ehdotuksen mukaan toteuttaa poistamalla tai peittämällä annettavasta asiakirjasta salassa pidettävien tietojen sijaan muita tietoja, kuten luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön yksilöimiseksi tarpeelliset tunnistetiedot. Pykälän perustelujen mukaan säännös koskisi niin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan vuoksi kuin esimerkiksi liikesalaisuuden suojan vuoksi salassa pidettävien tietojen salassapidon toteuttamisen tapaa. Pykäläperusteluissa viitatussa julkisuuslain hallituksen esityksessä asiaa on käsitelty ainoastaan yksityisyyden suojan osalta. Pykäläperusteluissa viitatussa KHO:n ratkaisussa kyse oli tilanteesta, jossa tiedot olivat sen luonteisia, että niitä voitiin pitää liikesalaisuuksina ainoastaan, mikäli ne olivat yhdistettävissä sopimusosapuolina oleviin pankkeihin.

Liikesalaisuustiedot voivat olla myös sen luonteisia, että paljastuessaan niitä ei enää katsota liikesalaisuuslain (595/2018) mukaisiksi liikesalaisuuksiksi, vaikka ne eivät olisikaan yksilöitävissä suoraan jonkun oikeushenkilön liikesalaisuustiedoiksi. Esimerkiksi keksintöjen osalta patentoitavuusedellytykset voivat vaarantua, jos tällaisia tietoja paljastetaan riippumatta siitä, kenen keksinnöstä on kyse. Business Finland ehdottaa pykälän tai sen perustelujen täsmentämistä sen osalta, että se kohdistuu liikesalaisuustietoja sisältävien asiakirjojen osalta ainoastaan tilanteisiin, joissa luovutettavat tiedot ovat sen luonteisia, että niitä voidaan pitää liikesalaisuuksina ainoastaan, mikäli ne ovat yhdistettävissä tiettyyn oikeushenkilöön. Vaihtoehtoisesti pykälää tai sen perusteluja tulisi täsmentää sen osalta, että viranomaisella on oikeus päättää salassa pidon toteuttamisen tavasta, jolloin viranomainen voisi vaihtoehtoisesti myös peittää asiakirjan salassa pidettävät osat ennen asiakirjan luovuttamista.

Mietinnössä todetaan, että ajantasaistamistyön taustana on toiminut myös valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi 2020–2023, jossa mainitaan julkisuuslain soveltamisalan laajentamisen arviointi osana korruption ja väärinkäytösten torjunnan tehostamista osaamisen, valvonnan ja avoimuuden keinoin. Periaatepäätöksen kohdassa 3) ”Harmaata taloutta ja talousrikollisuutta torjuvien viranomaisten toimintaedellytysten turvaaminen” on todettu seuraavaa: ”Viranomaisten välistä tietojenvaihtoa on monin tavoin edistetty aikaisemmissa toimenpideohjelmissa, mikä onkin parantanut viranomaisten välistä yhteistyötä ja mahdollistanut aiempaa tehokkaamman harmaan talouden torjunnan. Työ on kuitenkin vielä kesken ja tietojenvaihtoa tulee edelleen kehittää. Myös oma-aloitteisesti tapahtuvan tietojen luovuttamisen kehitystä on tarpeen tukea ja poistaa sen esteitä.”

Julkisuuslain mukainen tiedonsaanti perustuu tietopyyntöihin. Mietinnössä on ehdotettu uutta 33 §:n 4 momenttia, joka mahdollistaisi salassa pidettävän tiedon antamisen yksittäistapauksessa ehdottomasti salassa pidettävistä tiedoista, kun se on välttämätöntä erittäin tärkeän yleisen edun, kuten valtion turvallisuuden ylläpitämisen, vakavien kriisien vaikutusten estämisen tai laajan ympäristövahingon estämisen vuoksi. Pykäläehdotuksessa on ilmeisesti kyse myös viranomaisen oma-aloitteisesti tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta ainakin siltä osin, kun tieto annetaan välttämättömistä syistä myös yleisöjulkisena jokaisen saataville.

Oma-aloitteinen tietojen luovuttaminen harmaata taloutta ja talousrikollisuutta torjuvien viranomaisten välillä perustuu erityislainsäädäntöön, joka ei ole kattavaa. Mietinnöstä ei käy ilmi, onko harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjumiseksi välttämätöntä oma-aloitteista tiedonvaihtoa arvioitu uutta ehdotettua pykälää laadittaessa. Business Finland katsoo, että julkisuuslain uudistamisen yhteydessä tulisi myös selvittää, voidaanko em. rajattua tarkoitusta varten välttämätöntä oma-aloitteista tiedonvaihtoa viranomaisten välillä mahdollisesti sisällyttää yleislain tasoiseen säädökseen. Periaatepäätöksen mukaisesti tämä parantaisi viranomaisten välistä yhteistyötä ja mahdollistaisi aiempaa tehokkaamman harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan.

7 luku

-

8 luku

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

-

Nordqvist Lena
Innovaatiorahituskeskus Business Finland